

לרבה, אם כתב לזיקתו ולא למאמרו – פקעה הזיקה, ונאסרה היבמה על כל האחים משום 'לא יבנה'. וכתב הרא"ש שצריך ליתן גט נוסף למאמרו ואין די בחליצה.
 כתב גט למאמרו – לא נאסרה לאחים, אבל לו היא אסורה. כן כתב רש"י, וכן נקטו כמה ראשונים. ולדעת התוס' מותרת אף לו. וכל זה לפי לשון אחרונה בדברי רבא לעיל (לב.), אבל לפי לשון אחת אסורה אפילו לאחיו.

ק. העודר בנכסי הגר שמת כסבור שהם שלו, או סבור שהם של גר אחר – האם קנה?

העודר בנכסי הגר שמת שהם הפקר לכל, וכסבור שהם שלו – לא קנה שהרי לא נתכוין לקנות. ואם סבור שהם של גר אחר – קנה כי נתכוין לקנות מכל מקום.

א. דעת כמה מהראשונים שכשיש דעת אחרת מקנה – קונה אפילו לא נתכוין הלה לזכות אלא

סבור שהם שלו (עפ"י ריטב"א; ראב"ד, מובא בנמו"י ב"ב מא; רמ"ה שם. וכן הביא בקצוה"ח (ע"ה ד) מהרשב"א בגטין כ, ע"ש). ויש חולקים. ויש מחלקים בין מכירה שיש בה צד חובה ללוקח, למתנה שכולה זכות (ע' נתיח"מ ר סק"ד; שו"ת חת"ס ח"ו כח).

יש מי שצדד לדעת הסוברים שאין מועילה דעת אחרת מקנה, שאפילו באופן שהמחזיק נתכוין לזכות אלא שהיה סבור שהם של אדם אחר – לא קנה. ורק בנכסי הגר אמרו בגמרא שקנה כי סוף סוף הנכסים עתה מופקדים ואין נפקותא למי היו הנכסים שייכים בעבר, משא"כ כשהם קנויים עתה לאדם אחר, אעפ"י שדעת המקנה להקנות, אם המחזיק סבר שהם של אחר לא קנה (עפ"י אור שמח זכיה ב, ג).

ב. כתב מהרי"ט (ח"א קג) שבידו ובחצרו הקונים שלא מדעתו, אפילו סבור שהם שלו קנה. ובמחנה אפרים (משיכה ד) הביא שנחלקו בזה בירושלמי (שביעית ד, ב). וע"ע זכר יצחק ל (ב).

ג. התוס' – ישנים חידשו שבמטלטלין, אף באופן הראשון שלא היתה כוונת קנין – קנה, מפני שהם נקנים בקלות, בניגוד לקרקעות שחוקת הבעלים הראשונים חזקה. והרמב"ן דחה דברים אלו.

ד. מי ששלח שליח להחזיק בנכסי הגר כדי לקנותם, והשליח סבור שהם של המשלח – נראה שקנה כיון ששלחו של אדם כמותו והמשלח נתכוין לקנותם (עפ"י קצות החשן ערה סק"ג).

דפים נב – נג

קא. החולץ ליבמתו וחזר וקידשה – מהם חילוקי הדינים לענין תפישת הקדושין?

החולץ ליבמתו וחזר וקידשה – לדברי רבי עקיבא אין קידושין תופשין, וכן סתם תנא דמתניתין. ולחכמים הקידושין תופשים. רבי אומר: אם קדשה לשום אישות – צריכה הימנו גט. לשום יבמות – אין צריכה הימנו גט. וחכמים אומרים בין בזה בין בזה צריכה הימנו גט.

ונחלקו אמוראים בבאור מחלוקת רבי וחכמים; –

רב יוסף פירש כפשוטו, שקידשה לשם יבמות (– שקידשה סתם וגילה בדעתו שבתורת יבמין מקדשה, או אפילו כשאמר לה בפירוש 'לשם יבמות' לפי שסבור שעדיין היא זקוקתו, אך אין במשמעות דבריו לשם מאמר ולא לשם קידושין. עפ"י שני הסברים בתוס'), ונחלקו האם דומה לעודר בנכסי הגר וכסבור שהם שלו שאין שם כוונת קנין, אם לאו.

אביי פירש שבאופן זה ודאי קנה, לא נחלקו אלא כשאמר לה בפירוש 'התקדשי לי במאמר יבמין' – האם מועיל מאמר יבמין גם לאחר שהופקעה הזיקה בחליצה.

רבא אמר שבאופן זה ודאי קנה, ונחלקו כשאמר 'התקדשי לי בזיקת יבמין' – האם מועיל אעפ"י שאין עתה זיקה, כמו אילו היה אומר לה כן קודם החליצה [שהרי גם אז לא היה המאמר שייך לזיקה – לדעת חכמים – ואעפ"י כהיתה מקודשת מדרבנן. ואולם רבי סובר יש זיקה ותפיסת המאמר מועילה משום הזיקה הלכך לאחר חליצה שפקעה הזיקה אין בדבריו כלום].

רב שרביא אמר: בחליצה כשרה ודאי אינה מקודשת באופן זה (ויש גורסים ודאי שמקודשת. ע' מלחמות ה' ורא"ש), ומחלוקת רבי וחכמים היא בחליצה פסולה (כגון לאחר הגט), האם היא פוטרת לגמרי ואין אחריה כלום, אם לאו.

רב אשי אמר: חליצה פסולה לדברי הכל אינה פוטרת, ומחלוקתם כגון שהתנה החליצה בדבר מסוים ולא נתקיים התנאי; האם מועיל תנאי בחליצה אם לאו.

יש מפרשים שלדעת האומר יש תנאי בחליצה, אינה מותרת בחליצה זו אם לא נתקיים התנאי (עפ"י רש"י רמב"ן ראב"ד רשב"א ריטב"א ועוד). ויש אומרים שלא אמרו כאן אלא לענין שיהא אחריה כלום, אבל החליצה מתרת (עפ"י תוס' ורא"ש).

רבינא אמר: לדברי הכל יש תנאי בחליצה (לענין זה. תוס'), ונחלקו כשלא כפל תנאו, האם תנאי כזה מועיל אם לאו.

הרי"ף כתב שאין לסמוך להלכה על כל התירוצים הללו, והלכה כחכמים שבין לשום אישות בין לשום יבמות צריכה גט [ואפילו פירש 'בזיקת יבמין'. רמב"ן]. והרז"ה נקט כתירוצים אחרונים שבגמרא שנחלקו כשהתנה, והלכה כרבי שקידשה לשם יבמות אין צריך גט דקיימא לן אין תנאי בחליצה, וכן נקטו הראב"ד והרי"א שאם קידשה לשם זיקת יבמין אינה מקודשת, ואף בחליצה פסולה או בתנאי. ואולם אם קידשה ב'מאמר יבמין' – הרי זו מקודשת קידושי מאמר שהם מדברי סופרים (רי"א ז').